הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קז

קז הַמְסַפֵּק אִם הִתְפַּלֵּל, וְדִין תְּפִלַּת נְדָבָה. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א * [א]**אִם הוּא מְסֻפָּק** (א) **אִם הִתְפַּלֵּל,** (ב) * חוֹזֵר (ו) **וּמִתְפַּלֵּל** * **וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר. אֲבָל אִם בָּרִי לוֹ שֶׁהִתְפַּלֵּל,** (ג) **אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל בְּלֹא חִדּוּשׁ,** * **וְעַל יְדֵי חִדּוּשׁ, חוֹזֵר** (ד) **וּמִתְפַּלֵּל בִּנְדָבָה כָּל הַפְּעָמִים שֶׁיִּרְצֶה, חוּץ** (ה) **מִתְּפִלַּת** (ז) **מוּסָף** שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִים אוֹתָהּ בִּנְדָבָה. [ב]**וּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת נְדָבָה** (ו) **כְּלָל. וְאִם הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל** * **עַל דַּעַת שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל וְנִזְכַּר שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל,** * **פּוֹסֵק** [ג]**אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע** (ג) **בְּרָכָה** (ז) **אֲפִלּוּ יָכוֹל לְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר:** **ב** [ד]**חִדּוּשׁ זֶה שֶׁאָמְרוּ, הוּא שֶׁיְּחַדֵּשׁ דָּבָר בְּכָל בְּרָכָה** (ח) **מֵהָאֶמְצָעִיּוֹת מֵעֵין הַבְּרָכָה,** * **וְאִם חִדֵּשׁ אֲפִלּוּ בִּבְרָכָה אַחַת, דַּיּוֹ כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁהִיא נְדָבָה וְלֹא חוֹבָה.** הַגָּהָה: [א]יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא מִקְרֵי חִדּוּשׁ אֶלָּא אִם נִתְחַדֵּשׁ (ס) אֶצְלוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ אֵלָיו קֹדֶם

א בְּרָכוֹת כ״א (ע״א).
ב טוּר בְּשֵׁם הָרי״ף (יג), רַמְבַּ״ם בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים בְּפֶרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״י).
ג גְּמָרָא שָׁם וְתוֹסְפוֹת (ד״ה ור״ יוחנן).
ד רַמְבַּ״ם פֶּרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ט).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ו) **וּמִתְפַּלֵּל.** וּמַתְנָה וְאוֹמֵר אִם לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי תְּהֵא לְחוֹבָתִי וְאִם הִתְפַּלַּלְתִּי תְּהֵא לְנִדְבָתִי. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכתב הרשב״א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ז) **מוּסָף.** מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה וְאֵין בָּאָה בִּנְדָבָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁמּוּסַף שַׁבָּת הָיָה עוֹלֶה, מִכָּל מָקוֹם בְּשַׁבָּת בִּלְּאוֹ הָכִי אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא קָרְבַּן נְדָבָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. עֵין בְּהָרַא״שׁ (פ״ג סי׳ יז): (ג) **בְּרָכָה.** דְּכֵיוָן דְּהַתְחָלַת לְהִתְפַּלֵּל עַל דַּעַת שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל שׁוּבָּה עָלֶיהָ כְּחוֹבָה.

בְּאוּר הֲלָכָה

א * **אִם הוּא מְסֻפָּק. עֵין בְּחַיֵּי אָדָם** (כלל כז ס״ז) **שֶׁכָּתַב דְּהַיּוֹם אֵין נוֹהֲגִ דִּין זֶה, לְפִי מַה דְּמֻבְאָר לְקַמָּן בְּסָעִיף ד׳.** דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מַכִּיר אֶת עַצְמוֹ וְאָמִיד בְּדַעְתּוֹ שֶׁיּוּכַל לְכַוֵּן, וְיָדוּעַ שֶׁבִּזְמַן הַזֶּה אֲפִלּוּ אֶחָד מֵאֶלֶף לֹא יִמְצָא וְאִם כֵּן אֵין יָכוֹל לְהִתְנוֹת. **וְלָא נְהִירָא לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי,** אֶחָד, דִּדְבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א (כא. ד״ה הא, ותשו׳ ח״א סי׳ צא) אֵינָם מְסֻכָּמִים לְכוּלֵּי עָלְמָא כִּי דַּעַת הָרַאֲבַ״ד [הוּבָא בְּתִשְׁבּוֹת הָרַשְׁבָּ״א (שם)] דְּחוֹב עָלָיו לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הָרַשְׁבָּ״א גַּם כֵּן יֵשׁ לְחַלֵּק מַהָא דְּסָעִיף ד׳ דְּשָׁם אֵירְעִי בְּמִתְפַּלֵּל סְתָם בְּתוֹרַת נְדָבָה, שֶׁם יָפָה קְרִינַן בַּהּ לְמָה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם׳ דְּדֵי בְּקָרְבָּנוֹת הַתְּמִידִים וְכֵן בְּשֶׁלֹּשׁ תְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת, אֲבָל בָּזֶה שְׁרוּצָה לְהִתְפַּלֵּל כְּדֵי לְצֵאת יְדֵי סְפֵקוֹ, דִּינוֹ הוּא כְּמוֹ שְׁאָר תְּפִלּוֹת דְּצָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהִשְׁתַּדֵּל לְכַוֵּן, וּבְרֵישָׁא דִּי אִם לֹא כַּוֵּן רַק בְּאֶבוֹת. וְעֵין בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א בְּסָעִיף ד׳ וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְהַמְעַיֵּן, דְּהַאי דִּינָא דְּסָעִיף ד׳ אֵינוֹ שַׁיָּךְ כְּלָל לְהָא דְּסָפֵק הִתְפַּלֵּל הִתְפַּלֵּל בְּסָעִיף א׳, אֶלָּא עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא. **וְכֵן בְּכָל הַפּוֹסְקִים** רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים **שֶׁרָאִיתִי לֹא נִמְצָא שׁוּם רָמָז שֶׁהַיּוֹם יִשְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין.** וְגַם הַדָּרְךְ הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס״א) וְהַגְּרַ״ז (ס״א) וְהַשֻּׁלְחָן שְׁלֻמָה (ס״א) הֲעָתִיקוּ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְהֲלָכָה:

* **חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל.** עֵין בְּסִדְרֵי מְגַדִּים (א״א סק״א) **שֶׁכָּתַב דְּלִדַעַת הָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה חוֹב עָלָיו לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְנוֹת, וּלְדַעַת חִדּוּשָׁיו** (שם) **אֵין חִיּוּב עָלָיו רַק דָּנְכוֹן לַחֲזֹר,** דְּהַלְוַאי שֶׁיִּתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם. **וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי** (סק״ב) **הוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הַתְּשׁוּבָה גּוּפָא דְּאֵין חוֹב עָלָיו, רַק שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ״א דְּכֵיוָן דַּחֲזַ״ל הֶרְשׁוּהוּ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל** וְאֵין בּוֹ מָשׁוּם שֶׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, **אִם אֵינוֹ חוֹזֵר הֲרֵי הוּא כְּמַרְאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִתְפִלָּה, וְלָכֵן צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְנַדֵּב.** גַּם הַסִּיר מֵעָלָיו קוֹשְׁיַת הַפְּרִי חָדָשׁ, עֵין שָׁם שֶׁדָּבָרָיו נְכוֹנִים:

* **וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר. בֵּין אִם מִתְפַּלֵּל עַתָּה בְּיָחִיד אוֹ בְּצִבּוּר, גַּם אֵין נָפְקָא מִינָּהּ בָּזֶה בֵּין אִם פַּעַם רִאשׁוֹן הָיָה בְּיָחִיד אוֹ בְּצִבּוּר.** [עוֹלַת תָּמִיד (סק״א)]:

* **וְעַל יְדֵי חִדּוּשׁ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וְכוּ׳.** וְאֵין חִלּוּק בֵּין אִם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ עִם **הַצִּבּוּר אוֹ בְּיָחִיד.** כֵּן כָּתַב בַּטּוּר. **וְעֵין בְּבֵית יוֹסֵף** (ד״ה והרי״ף נראה) **דְּאִם הִתְפַּלֵּל וּמָחַק בָּהּ דָּבָר וְלֹא הִתְכַּוֵּן בָּהּ לְשֵׁם חוֹבָה וְגַם שֶׁלֹּא לְשֵׁם נְדָבָה, גַּם כֵּן שָׁפִיר דָּמֵי.** **וְעֵין בְּרָכֵ״ם** פֶּרֶק י׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה הֲלָכָה ו׳ שֶׁכָּתַב מִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם הִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ עַל דַּעַת שֶׁהִיא נְדָבָה, וּבְוַדַּאי בֵּין אִם כַּוָּנָתוֹ עַל יְדֵי חִדּוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּאַר הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א), אוֹ שֶׁכְּוָנַת הָרַמְבַּ״ם דְּסָפֵק הָוֵי כְּמוֹ חִדּוּשׁ, **עַל כָּל פָּנִים מוֹכָח מִזֶּה דִּבְוַדַּאי וְעַל יְדֵי חִדּוּשׁ גַּם כֵּן לֹא מְהָנֵי אֶלָּא בְּמִכַּוֵּן לְשֵׁם נְדָבָה וְלֹא בְּמִתְפַּלֵּל סְתָם:**

* **עַל דַּעַת שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל וְכוּ׳.** וּבְהִתְחִיל עַל תְּנַאי מֻחְלָט סָפֵק וְנִזְכַּר בָּאֶמְצַע, עֵין **בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ז) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ דְּצָרִיךְ לְחַדֵּשׁ.** וְכָתַב הָאֶלְיָה רַבָּה (סק״ד) **דְּהוּא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב.** **וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי** (סק״ה) **כָּתַב דְּהַלְּבוּשׁ מְדַיֵּק קַאֲמַר,** מִשּׁוּם דְּמָה דְּאָמְרִינַן אֵין לְךָ חִדּוּשׁ גָּדוֹל מָזֶּה הוּא מֻחְלָט דְּמָה שֶׁמִּתְפַּלֵּל מִכֹּחַ סָפֵק זֶהוּ חִדּוּשׁוֹ, וְכָל שֶׁנִּזְכַּר בָּאֶמְצַע שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל אֵינָהּ מֵילְתָא לְמֵימְרַע דְּהִתְפַּלְּתוֹ תְּפִלַּת נְדָבָה וְצָרִיךְ חִדּוּשׁ כְּכָל נְדָבָה וְכֵנ״ל:

* **פּוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע וְכוּ׳.** עֵין הַשָּׁנָם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ז). **וַאֲפִלּוּ בִּתְפִלַּת עַרְבִית דְּקַיְימָא לָן שֶׁהִיא רְשׁוּת פּוֹסֵק, מֵאַחַר דְּהִשְׁתָּא שַׁוִּינַן עָלַן כְּחוֹבָה מִסְתַּמָּא הִתְחִיל בָּהּ אַדַּעְתָּא דְּחוֹבָה.** [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג)]:

ב * **וְאִם חִדֵּשׁ אֲפִלּוּ בִּבְרָכָה אַחַת וְכוּ׳.** מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בִּבְרַכַת שׁוֹמֵעַ **תְּפִלָּה, וְלֹא כְּהַיְשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּבָא בַּטּוּר,** עֵין שָׁם. **וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בָּעִינַן שֶׁהַבַּקָּשָׁה הַזּוֹ לֹא יִהְיֶה מֻרְגָּל בָּהּ בְּכָל יוֹם בְּעֵת הַתְּפִלַּת חוֹבָה,** דְּהַלֹּא הַשָּׁנָם שֶׁעַל יְדֵי הַחִדּוּשׁ יִוָּדַע שֶׁהִיא נְדָבָה וְלֹא חוֹבָה:

תּוּ אֵין צָרִיךְ חִדּוּשׁ. וּבְלְבוּשׁ (ס״ג) מַשְׁמַע שֶׁגּוֹמְרָהּ עַל יְדֵי חִדּוּשׁ, אֶפְשָׁר דְּהוּא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב: **ב** (ח) **מֵהָאֶמְצָעִיּוֹת.** אֲבָל לֹא בְּשֶׁלֹּשׁ רִאשׁוֹנוֹת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **אִם הִתְפַּלֵּל.** וּלְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ אִם נִסְתַּפֵּק עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ס״ד (ס״א): **(ב) חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל.** (ו) וּמַתְנָה וְאוֹמֵר אִם לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי תְּהֵא לְחוֹבָתִי וְאִם הִתְפַּלַּלְתִּי תְּהֵא לְנִדְבָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּל סָפֵק מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לְהָקֵל, מִכָּל מָקוֹם הָכָא חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, מִפְּנֵי שֶׁהַלְוַאי שֶׁיִּתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם בְּתוֹרַת נְדָבָה, וְעַל יְדֵי חִדּוּשׁ וּכְדִלְקַמְיָה, וְהָכָא כְּשֶׁחוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל עַל הַסָּפֵק אֵין צָרִיךְ חִדּוּשׁ דְּאֵין לְךָ חִדּוּשׁ גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁיָּצָא יְדֵי סְפֵקוֹ. כָּתַב בְּדָרְכֵי הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס״א) דְּעַרְבִית בְּסָפֵק אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, דְּקַבָּעוּהָ חוֹבָה בְּוַדַּאי לֹא בְּסָפֵק, אֲבָל מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) מַשְׁמַע רַק דְּאֵין חוֹב עָלָיו לְכֻלֵּי עָלְמָא, עֵיַן שָׁם, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה נָכוֹן הוּא שֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל גַּם בְּעַרְבִית, כִּי בָּאֱמֶת גַּם בְּעַרְבִית אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה מִצְוָה הִיא, וּמִמֵּילָא מַה שֶּׁיָּצָא יְדֵי סְפֵקוֹ נֶחְשָׁב כְּחִדּוּשׁ גַּם בְּעַרְבִית. וְכֵן מַשְׁמַע לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק י׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ו), עֵיַן שָׁם. וְעַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב יִרְאֶה לְחַדֵּשׁ דָּבָר בְּהַחֲזָרָה: **(ג) אֵינוֹ חוֹזֵר וְכוּ׳.** דִּתְפִלּוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִים תִּקָּנוּם (ג) וְהֵרֵי כְּמַקְרִיב שְׁנֵי תְּמִידִין לְשֵׁם חוֹבָה שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם ׳כַּל תּוֹסִיף׳, (ג) וַאֲפִלּוּ הִתְפַּלֵּל מִתְּחִלָּה בְּיָחִיד וְעָכְשָׁו רוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר: **(ד) וּמִתְפַּלֵּל בִּנְדָבָה.** פֵּרוּשׁ דַּוְקָא בִּנְדָבָה, (ה) דְּעַל יְדֵי לְשֵׁם חוֹבָה אֲפִלּוּ בְּחִדּוּשׁ אָסוּר. וְהָא דְּבָעִינַן חִדּוּשׁ בִּנְדָבָה, (ה) דְּעַל יְדֵי הַחִדּוּשׁ מִינָכַר מִתּוֹכָהּ שֶׁתְּפִלָּתוֹ הִיא לְשֵׁם תַּחֲנוּנִים וְלֹא לְשֵׁם חוֹבָה, וּבְלֹא חִדּוּשׁ מֵיחֲזֵי כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ לְשֵׁם חוֹבָה. וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה והרי״ף נראה) שֶׁבֵּאֵר דַּעַת הַטּוּר דְּהוּא הַדִּין אִם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה שֶׁלֹּא בְּתוֹרַת חוֹבָה וְגַם לֹא הִתְכַּוֵּן בָּהּ לְשׁוּם נְדָבָה וְהוּא מֻחְלָט לְשֵׁם חוֹבָה, דְּשָׁפִיר דָּמֵי, דְּעַל יְדֵי הַחִדּוּשׁ מִינָכַר שֶׁהִיא לְשֵׁם תַּחֲנוּנִים וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ועל ידי): **(ה) מִתְּפִלַּת מוּסָף.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ דְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹל הַמּוֹעֵד, (ו) כֵּיוָן שֶׁאוֹמֵר וּמוֹסִפִים כְּהִלְכָתָם, וְהַמּוֹסִפִין אֵינָן קְרֵבִין אֶלָּא מִשֶּׁל צִבּוּר וְאֵין הַיָּחִיד יָכוֹל לְנַדֵּב אוֹתָם. וְעַיֵּן (ז) בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דִּלְכְפִי זֶה בְּתִפְלַּת מוּסָף וְהוּא הַדִּין בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּכָל הַתְּפִלּוֹת, אִם נִסְתַּפֵּק אִם הִתְפַּלֵּל אוֹתָם אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אוֹתָם, דְּהֲרֵי צָרִיךְ לְהַתְנוֹת וְכֵנ״ל בְּסָעִיף קָטָן ב׳, וּבָזֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְנוֹת. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קכ״ד סָעִיף א׳ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ויוצא בו): **(ו) כְּלָל.** לְפִי שֶׁאֵין נְדָרִים וּנְדָבוֹת קְרֵבִין בְּהֶם: **(ז) אֲפִלּוּ יָכוֹל וְכוּ׳.** דִּתְחִלַּת תְּפִלָּתוֹ הָיָה מִסְתַּמָּא בְּוַדַּאי לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁהֲרֵי הָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן, וְלֹא מָהֲנֵי בָּהּ חִדּוּשׁ, וּלְכָךְ אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה עַתָּה לְגַמְרָהּ לְשֵׁם נְדָבָה לֹא מָהֲנֵי, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בָּהּ לְשֵׁם חוֹבָה, דְּאִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא קָרְבָּן שֶׁחָצְיוֹ חוֹבָה וְחָצְיוֹ נְדָבָה. וְכָל זֶה כְּשֶׁהִתְחִיל עַל דַּעַת שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל, (ח) אֲבָל אִם הָיָה לוֹ סָפֵק אִם הִתְפַּלֵּל וְהִתְחִיל בְּתַנַּאי וְכֵנ״ל בְּסָעִיף קָטָן ב׳ וְנִזְכַּר בָּאֶמְצַע שֶׁהִתְפַּלֵּל, יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין צָרִיךְ חִדּוּשׁ וְגוֹמֵר כָּךְ לְשֵׁם נְדָבָה, דְּכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל מִתְּחִלָּה כְּהַגָּן אַדַּעְתָּא דִּסְפֵקָא וְסָפֵק הָוֵי כְּחִדּוּשׁ,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) רַשְׁבָּ״א (כא. ד״ה הא): **(ב)** טוּר וּלְבוּשׁ: **(ג)** עוֹלַת תָּמִיד (סק״ד): **(ד)** עוֹלַת תָּמִיד (סק״ה): **(ה)** לְבוּשׁ (סק״ב): **(ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **(ז)** פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין תשלומי תפילה ס״א) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כז ס״ז): **(ח)** עוֹלַת תָּמִיד (סק״ד): **(ט)** אֶלְיָה רַבָּה (סק״ד) וּפְרִי מְגַדִּים (שם) וְעֵיַן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה על דעת):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב לא הביא דעה זו.

עוֹז וְהָדָר Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קז קח

לָכֵן (טור בשם הרא"ש): **ג** [ה]אֵין צִבּוּר מִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת נְדָבָה (ו) (ט) כְּלָל: **ד** (י) [ו]הָרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת נְדָבָה, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מַכִּיר אֶת עַצְמוֹ זָרִיז וְזָהִיר וְאָמִיד בְּדַעְתּוֹ שֶׁיּוּכַל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף, אֲבָל אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן יָפֶה קָרִינַן בֵּיהּ 'לָמָּה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם' (ישעיה ו יא), וְהַלְוַאי שֶׁיּוּכַל לְכַוֵּן בְּשֵׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת לַיּוֹם:

ה הַרְא"ש שָׁם. ו תְּשׁוּבַת הָרַא"ש כְּלָל ד' (סי' יג).

קח מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל לְסִבַּת טָעוּת, אוֹ אֹנֶס אוֹ בְּמֵזִיד. וּבוֹ י"ב סְעִיפִים:

א (א) * [א]טָעָה (ב) אוֹ (ו) נֶאֱנַס (ג) וְלֹא הִתְפַּלַּל שַׁחֲרִית, מִתְפַּלֵּל (ד) מִנְחָה (ג) [ב] (ה) שְׁתַּיִם, (ו) הָרִאשׁוֹנָה מִנְחָה וְהַשֵּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין. (ז) * וְאִם (ג) הִפְּךְ, (ח) לֹא יָצָא יְדֵי תְּפִלָּה שֶׁהִיא תַּשְׁלוּמִין (ט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ. וְכֵן הַדִּין בְּכָל מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה לְתַשְׁלוּמִין: **ב** [ב]טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, הָרִאשׁוֹנָה עַרְבִית וְהַשֵּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין. טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית, מִתְפַּלֵּל (ד) שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, הָרִאשׁוֹנָה שַׁחֲרִית וְהַשֵּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין, (יא) [ג]לְאַחַר שֶׁאוֹמַר יוֹצֵר (יב) וּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה

א בְּרָכוֹת כ"ו (ע"א). ב שָׁם. ג סְמ"ק (מצוה יא הנהה מרו).

בַּאֵר הַיטֵב

ג (ו) **כְּלָל.** דְּאֵין צִבּוּר מַקְרִיבִין קָרְבַּן נְדָבָה. וְאַף עַל גַּב דְּצִבּוּר מְבִיאִין עוֹלַת קַיִץ, לֹא שְׁכִיחָא:

א (ב) **נֶאֱנַס.** עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתְבוּ בְּסִימָן צ"ג סָעִיף קָטָן ה': (ג) **שְׁתַּיִם.** וּכְשֶׁהוּא שׁוֹלֵחַ צִבּוּר יוֹצֵא בְּמַה שֶּׁמַּחֲזִיר הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רָם. הָרַדְב"ז (ח"א סי' שסא) וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּפְרִי חָדָשׁ (סק"ב). וּלְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע אִם יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין, עַיֵּן סוֹף סִימָן נ"ח (סק"ו). וּבְרָכַת קְרִיאַת שְׁמַע אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין, עַיֵּן שָׁם: (ד) **הִפְּךְ.** דְּהַיְנוּ שְׁגָלָה דַּעְתּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְקַמָּן. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): **ב** (ד) **שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם.** וְאִסּוּר לְאָכֵל קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁנִיָּה, וְאִם הִתְחִיל אֵינוֹ מַפְסִיק. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּבְשֶׁלֹּשׁ אֲחֵרוֹנוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן קי"ב (ס"א): **ג** (ט) **כְּלָל.** דְּאֵין צִבּוּר מַקְרִיבִין קָרְבַּן נְדָבָה אֶלָּא לִקְיַן הַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁהַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל, וְזֶהוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְצוּי, לָכֵן אֵין לְהִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה כְּנֶגֶד זֶה. (ט) אֲבָל יָחִיד יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל נְדָבָה עַל יְדֵי חִדּוּשׁ אֶפִלּוּ בְּצִבּוּר: **ד** (י) **הָרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל.** וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (י) אֶפִלּוּ הוּא מִתְפַּלֵּל הַנְּדָבָה עַל יְדֵי חִדּוּשׁ:

א (א) **טָעָה.** כַּוָּנָתוֹ לְאַפּוקֵי הַזִּיד וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ד'. וּמִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה דַּעְתּוֹ נְכוֹנָה עָלָיו כְּרָאוּי, אַף דְּשָׁלֵא כְּדִין עָשָׂה בָּזֶה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ק"א סָעִיף א' וְצ"ח סָעִיף ב', מִכָּל מָקוֹם (ג) **אֹנֶס.** דְּאֵין זֶה בִּכְלַל מְזִיד וּמְהַנֵּי לֵיהּ הַשְׁלָמָה: (ב) **אוֹ נֶאֱנַס.** כְּגוֹן שֶׁהָיָה חוֹלֶה אוֹ שָׁכוֹר וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ח'. וּלְעִנְיַן אוֹנֶס שֶׁעָבַר עָלָיו זְמַן תְּפִלָּה עַד שֶׁקָּבַר מֵתוֹ, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ע"א סָעִיף א' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (סק"ד). וּמִי שֶׁבְּזְמַן תְּפִלָּה לֹא הָיָה לוֹ מַיִם לִרְחֹץ יָדָיו וְעַל יְדֵי זֶה עָבַר זְמַן תְּפִלָּה, (ג) גַּם זֶה הוּא בִּכְלַל אֹנֶס וְצָרִיךְ אַחַר כָּךְ לְהִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם. וּלְכַתְּחִלָּה אֵין נָכוֹן לְבַטֵּל הַתְּפִלָּה מִשּׁוּם מַיִם וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן צ"ב סָעִיף ד' וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כא) עַיֵּן שָׁם. וְאִם עָסַק בְּצָרְכֵי צִבּוּר עַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן צ"ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ח). וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים בְּסִימָן זֶה (משי"ז סק"א) שֶׁכָּתַב [א]דְּנִכּוֹן שֶׁגַּם בָּזֶה יִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ לְהַשְׁלִים הַתְּפִלָּה שֶׁחִסַּרָה לוֹ, אַף בָּזֶה יִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּתוֹרַת נְדָבָה וְיִתְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר: (ג) **וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית.** וּלְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע אִם יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין, עַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן נ"ח (ס"ו) וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְעַיֵּן שָׁם קְרִיאַת שְׁמַע אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין, עַיֵּן לְעֵיל סוֹף סִימָן נ"ח (ס"ו) וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד (ס"ו) דְּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין כְּלָל עָלְמָא, דְּהַיְנוּ אֶפִלּוּ אִם יִרְצֶה לְבָרֵךְ אוֹתָם בְּעֵת שֶׁקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע פַּעַם אַחֶרֶת עִם בִּרְכוֹתֶיהָ, דִּלְא תִּקְנוּ חֲזַ"ל תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא לִתְפִלָּה שֶׁהִיא בַּקָּשַׁת רַחֲמִים: (ד) **מִנְחָה וְכוּ'.** וּכְשֶׁהוּא שׁוֹלֵחַ צִבּוּר (ז) יוֹצֵא יְדֵי הַשְׁלָמָה בְּמָה שֶׁמַּחֲזִיר הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רָם, וְיִכַּוֵּן בָּהּ בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ לְתַשְׁלוּמִין וְגַם לְהוֹצִיא בָּהּ מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי: (ה) **שְׁתַּיִם.** (ו) וְאֵין דַּי שֶׁיְּכַוֵּן לִשְׁמֹעַ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְלָצֵאת בָּהּ בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ לְתַשְׁלוּמִין (ז) בֵּין עֲבוּר עַרְבִית אוֹ שַׁחֲרִית, דִּלְא תִּקְנוּ שֶׁיְּצֵא בְּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֶלָּא דְּוַקָּא מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי, (ח) וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד יָצָא אִם הָיָה זֶה בִּשְׁבִיל הַשְׁלָמַת תְּפִלַּת עַרְבִית. וְאַף עַל גַּב דִּבְסִימָן קכ"ד (ס"א ומשנ"ב סק"א) קַיְמָא לַן דַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אֵין בָּקִי יוֹצֵא בְּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה שֶׁהִיא לְתַשְׁלוּמִין בִּשְׁבִיל תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁהִיא רְשׁוּת, קַלָּא: (ו) **הָרִאשׁוֹנָה מִנְחָה.** כִּי (ט) צָרִיךְ לְהַקְדִּים תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבַת שָׁעָה לְתִפְלַּת הַתַּשְׁלוּמִין: (ז) **וְאִם הִפְּךְ.** פֵּרוּשׁ (י) שֶׁהָיְתָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁתְּהֵא הָרִאשׁוֹנָה לְתַשְׁלוּמִין, לֹא יָצָא, (יא) דְּלֹא תִּקְנוּ רַבָּנָן הַשְׁלָמָה אֶלָּא בִּזְמַן הִתְעַסְּקוּת בְּתִפְלָה חִיּוּבִית וְלֹא קָדַם לָכֵן, (יב) [ב]וְיֵשׁ מְפַקְפְּקִים לוֹמַר שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא אִם כֵּן גִּלָּה דַּעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ בִּתְפִלָּתוֹ שֶׁהַשְּׁנִיָּה הִיא לְשֵׁם חוֹבָה וְהָרִאשׁוֹנָה לְתַשְׁלוּמִין, וּכְגוֹן שֶׁהוּא מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהִבְדִּיל בַּשְּׁנִיָּה וְלֹא הִבְדִּיל בָּרִאשׁוֹנָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר (ס"י). וּלְעִנְיַן דִּינָא כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ וְהַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"כ) שֶׁאֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר, וְכֵן הָעָתִיק הַגְּרָךְ הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס"ג) לַהֲלָכָה. וּמִכָּל מָקוֹם יוֹתֵר שֶׁבָּעֵת שְׁחוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, יַתְנֶה וְיֹאמַר אִם אֵינִי מַחֲזִיר לְהִתְפַּלֵּל פַּעַם שֵׁנִית אֲנִי מִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּתוֹרַת נְדָבָה:

(ח) **לֹא יָצָא.** בֵּין שֶׁהִפְּךְ בְּמֵזִיד (יא) אוֹ בִּשּׁוֹגֵג: **(ט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְכוּ'.** אַף (טו) אִם הִתְפַּלֵּל הַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין וְהָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם חוֹבָה, וְטָעָה בְּשֶׁל חוֹבָה וְלֹא אָמַר בָּהּ טַל וּמָטָר בְּאָפָן דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלֹא נִזְכַּר זֶה עַד אַחַר תְּפִלָּה שְׁנִיָּה, אֲפִלּוּ הָכִי הַשְּׁנִיָּה עָלְתָה לְתַשְׁלוּמִין וְיִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ לְשֵׁם חוֹבָה, וְאַף שֶׁהַתְּפִלָּה הַחִיּוּבִית בְּטָעוּת הָיְתָה לֹא אָמְרִינַן כְּמַאן דְּלֹא הִתְפַּלֵּל כְּלָל דְּמֵיָא לְעִנְיַן זֶה, מִשּׁוּם דְּמִכָּל מָקוֹם בָּעֵת שֶׁהִתְפַּלֵּל הַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין הָיָה זְמַן תְּפִלָּה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה לְחִיּוּבָא וְטָעָה בָּהּ, שֶׁשָּׁכַח אוֹ הוֹסִיף בְּאָפָן שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ. וְכָתַב הַמָּגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ד) דְּכָל זֶה אִם כֵּן בְּפֵרוּשׁ בַּשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין, אֲבָל אִם לֹא כֵּן טוֹב יוֹתֵר שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ הַשְּׁנִיָּה לְשֵׁם חוֹבָה וְיִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ לְתַשְׁלוּמִין, דְּבָזֶה יוֹצֵא לְכָל הַדֵּעוֹת: **ב** (י) **שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם.** וְאִסּוּר לְאָכֵל קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל הַשֵּׁנִיָּה, דְּהָא כְּבָר הִגִּיעַ זְמַנָּהּ, וְאִם הִתְחִיל אֵינוֹ מַפְסִיק כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). [ג]אֲבָל בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (שם) וּבְסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ה) הַכְרִיעוּ דְּאֵפִלּוּ בְּדִיעֲבַד מַפְסִיק, מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ לְהַסְמִיךְ הַתְּפִלָּה הַשֵּׁנִיָּה לְהָרִאשׁוֹנָה בְּכָל מַה דְּאָפְשָׁר: **(יא) לְאַחַר שֶׁאוֹמַר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (טז) שֶׁלֹּא יַפְסִיק לְכַתְּחִלָּה בֵּינֵיהֶם בְּשׁוּם דָּבָר, (יז) וַאֲפִלּוּ בִּלְמוּד אָסוּר, כִּי תְּפִלַּת הַשְׁלָמָה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּעוֹד שֶׁעוֹסֵק בַּתְּפִלָּה הַחִיּוּבִית. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁל תְּפִלָּה הַחִיּוּבִית מַהֵר לִשְׁמֹעַ קֹדֶם, דְּזֶה מִקְרֵי עֲדַיִן עוֹסֵק בְּתִפְלָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן מ"ז סָעִיף ז' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה אם למד) בְּשֵׁם הָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' כב): **(יב) וּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יח) עִם הַתַּחֲנוּן שֶׁאוֹמַר אַחֲרֵי זֶה, דְּאֵין לְהַפְסִיק בֵּין הַשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לַתַּחֲנוּן:

בַּאוּר הַלָּכָה

א * **טָעָה אוֹ נֶאֱנַס וְכוּ'. טָעָה, הַיְנוּ שֶׁסָּבַר שֶׁהִתְפַּלֵּל וְאַחַר כָּךְ נִזְכַּר שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל אוֹ שֶׁשָּׁכַח לְהִתְפַּלֵּל** וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ח'. **כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים נִסְתַּפְּקְתִּי פְּסַק הַתְּפִלָּה שַׁחֲרִית אוֹ לֹא וְעָבַר זְמַן שַׁחֲרִית אִם מַשְׁלִימָהּ בְּמִנְחָה אוֹ לֹא, דְּשָׁמָא לֹא תִּקְּנוּ דְּמַשְׁלִימָהּ בְּעֵבַר זְמַנָּהּ אֶלָּא בְּוַדַּאי לֹא הִתְפַּלֵּל וְלֹא פְּסַק:**

* **וְאִם הִפְּךְ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) **שֶׁפְּשָׁטָנוּ לְעִנְיַן דִּינָא בְּהַמְחַבֵּר,** וְכֵן הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ כְּשֶׁהֶעְתִּיק מִקּוֹר עַל זֶה לֹא הֵעִיר כְּלָל לְקוּשְׁיַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) בָּזֶה, מִשְּׁמַע לְכָאוֹרָה דְּלָא סְבִירָא לֵיהּ כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם. **וְדַע דְּפָשׁוּט דְּדַוְקָא אִם נִתְחַנֵּן**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (ע) אֲחֵרוֹנִים: **ד** (י) פֵּרִישָׁה (סק"ו):

א (פ) פָּשׁוּט, דְּהוּא אוֹמֵר מָטָר, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י': (צ) עַיֵּן בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (ס"א) שֶׁהֵבִיא רְאָיָה דְּבָזֶה כָּלֵי עַלְמָא מוֹדִים: (ק) אֲחֵרוֹנִים: (ר) רַדְבַּ"ז (ח"א סי' שסא): (ס) אֱלִיָּהוּ רַבָּה (סק"ה) וְגַרְדִּי חַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס"ג) וְהַגְּרָךְ הַחַיִּים (דיני תשלומי תפילה ס"ג): (ת) רַדְבַּ"ז (ח"א סי' שסא): (א) מוּכָח מִבִּרְכֵי יוֹסֵף (סק"א) וּפְרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ב) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ב) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (שם): (ג) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ב) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (שם): (ד) רַא"ש (פ"ד סי' ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סי' צב ס"ד) כתב שאינו צריך לתשלומין כלל כיון שבשעת חובתו היה פטור ממנה מן הדין. **ב]** ובשו"ע הרב (סי"א) כתב: ויש מפקפקים לומר שא"צ לחזור ולהתפלל אלא א"כ גילה דעתו בפירוש בתפילתו שהשניה היא לשם חובה והראשונה לתשלומין וכו'. ויש לחוש לדבריהם לחדש איזה דבר כשחזר ומתפלל שאז אין חשש ברכה לבטלה לדברי הכל [ולא כתב שיתנה]. **ג]** ובשו"ע הרב (סי"ג) כתב כמג"א.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah